

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 933216/3

בבית הדין הרבני האזורי חיפה

לפני כבוד הדיין:

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד

התובע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אבנר קלוזנר)

נגד

הנתבע/ת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד ענבר רוז)

הנדון: חלוקת רכוש – דחיית בקשה לחלוקת מוניטין אישי ונכסי קריירה

החלטה

בפנינו תביעת התובעת לחלוקת מוניטין אישי ונכסי קריירה של המשיב ופסיקת פיצויים בגין פערי כושר השתכרות. במסגרת תביעתה, מבקשת להורות לרואה החשבון לעדכן את חוות דעתו מיום כ"ג בשבט תשע"ה (12.2.15) לאחר שיכניס לתחשיב אף את הנכסים הנ"ל. לטענתה, במשך 31 שנה פיתח הנתבע את כושר ההשתכרות שלו (כיום הוא מנהל [...] בבנק [...]) ושכרו עומד על כ-20,000 ש"ח לחודש לטענתה, בעוד שהתובעת עבדה בעבודות מזדמנות וטיפלה בילדים ובעבודות בית.

האישה מציגה מקורות משפטיים לפסיקת איזון בפערי כושר השתכרות, כולל פסיקות ספציפיות בסכומים ספציפיים לפערי כושר השתכרות.

לטענת הנתבע, אף שההליך הרכושי שבין הצדדים החל עוד בשנת 2014, עד היום לא העלתה התובעת בקשה זו לפסיקת פיצויים בגין נכסי קריירה ומוניטין שצבר הנתבע, כולל דרישה לפיצויים בגין פערי כושר השתכרות. טוען כי חו"ד האקטואר שמונה ע"י בית הדין, ניתנה כבר לפני כשנתיים, והרכוש כבר חולק במלואו. טוען כי שכרו המקסימאלי מגיע לסך 12,000 ש"ח ולא כאמור בתביעת התובעת. מפרט את הוצאותיו, כולל רכישת דירה ומגורי הילדים במשמורתו. כן מציין את העובדה שהוא נכה 80 אחוז בגין שיתוק ילדים.

כן מציג מקורות משפטיים נגדיים לאי פסיקת איזון בגין פערי כושר השתכרות.

ובכן, לאחר העיון בעמדת שני הצדדים והפעלת שיקול הדעת, בית הדין דוחה את תביעת התובעת לחלוקת מוניטין אישי ונכסי קריירה של המשיב ופסיקת פיצויים בגין פערי כושר השתכרות.

להלן נפרט את הנימוקים לפסיקה זו.

חלק מהאמור להלן מבוסס על פסקי דין רבניים הבאים: בד"ר חיפה תיק 830099/5 (מתוך נימוקי הרב יצחק רפפורט שליט"א), בד"ר נתניה תיק 824780/2 (מתוך נימוקי הרב אריאל ינאי והרב מיכאל עמוס שליט"א), בד"ר חיפה תיק 834433/4 (מתוך נימוקי הרב יצחק רפפורט שליט"א) ובד"ר חיפה תיק 835092/4.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ככלל, בתי הדין הרבניים פועלים בהתאם לחוק יחסי ממון, כולל סעיף 8 (2) לו. כדי שלא יסתור החוק את דין תורה, הצדדים מקבלים בקניין חלוקת רכוש על פי המנהג המקובל במדינה, קרי – חוק יחסי ממון. יש דיינים הסוברים שאף בלא קניין יש מקום לחלק את הרכוש על פי חוק יחסי ממון (מתוך מאמרו של הרב שלמה דייכובסקי שליט"א בקובץ תחומין, וראה אף מה שכתב הרב ציון אלגרבל שליט"א בתיק 873705/1) ויש הסוברים שאף קניין לא יועיל.

ברם, אף הרב שלמה דייכובסקי שליט"א הסובר שאין צריך מעשה קניין לחלוקה על פי חוק יחסי ממון, כתב בספרו "לב שומע לשלמה" (חלק א עמוד יט) שלא יאזנו מוניטין אישי, משום שזו סגולה אישית של האדם. זאת אף שהסכים שם לחלוקת זכויות כספיות סוציאליות, משום שזה כמשכורת דחיה וזה כחלוקת רווחים בין צדדים נשואים, לשיטתו.

למעשה יש לחלק בין מוניטין עסקי למוניטין אישי. מוניטין עסקי כן ייבחן ע"י בתי הדין לצורך איזון הנכסים, משום שזהו כחלק משווי העסק ומוערך יחד עם שווי העסק. מוניטין עסקי, ניתן לסחור בו באופן ממשתי ומשלמים עליו כסף, ולכן הוא חלק מהעסק.

אך אין בהלכה מעמד למוניטין אישי ולנכסי קריירה. זה לא מוצר סחיר, שהרי כיום אין מסחר בבני אדם. השעבוד השיתופי מצומצם לתוך מסגרת הנישואין בלבד ולא לאחריה.

למעשה, אם נחזור לאחור, הבסיס לפסיקה זו היה במדינת ניו יורק, בשנת 85, ולא התקבלה פסיקה זו ברוב מדינות ארה"ב. אף שם ההחלטה הראשונה היתה במקרה חריג, בזוג מורים בתחילת הדרך, שהבעל למד אחר כך רפואה וכל הוצאות הבית שולמו אז על ידי האישה.

לטענת השופט ריבלין בבע"מ 4623/04, נכסי קריירה נכנסים תחת הגדרת "נכס", משום שניתן לכמת אותם בכסף. אך מנמק שם שזה בעבור התמיכה והעזרה שבין הזוג השני העניק לו. אך גם שם מדגיש כי יש להיזהר בכך, משום שפוטנציאל השתכרות מורכב בעיקר מכישרון אישי שלא קשור לקשר הזוגי. למעשה, לשיטתו, זהו נכס וירטואלי, שאין לבן הזוג זכות שיתוף בגוף הנכס אלא רק בתוצאות ובפירות.

ברם, לאחר פסיקה זו של השופט ריבלין שהיתה בשנת 2007 וכן לאחר פסיקה מוקדמת יותר של השופט טירקל משנת 1994, בא תיקון 4 לחוק יחסי ממון בחודש נובמבר 2008 (כשנה וחצי לאחר הפסיקה, תיקון בין השאר לסעיף 5 ולסעיף 8) ולא החשיב כושר השתכרות בחלוקה, ולא החשיב זאת כנכס שיאוזן (יחד עם הנכסים שהזכיר בסעיף 5 ג' לחוק), אלא רק כעילה לשקול חלוקת רכוש לא שווה (בסעיף 8, 2).

בנוסף, לשון החוק בסעיף 8 הוא כי "רשאי" בית הדין לאזן לא בשווה, אך אין הוראה כזו לבית הדין שכך עליו בהכרח לנהוג. כן נאמר בסעיף 8 (2) "בהתחשב בין השאר" בכושר השתכרות וכד', אך לא רק בכך, אלא במכלול שלם של נתונים (בנוסף, בחוק שם, סעיף 8, כתוב שהאופציה לחלוקה לא שווה זה רק "בנסיבות מיוחדות").

כן ראו מאמרו של פרופ' שחר ליפשיץ "אתגרים ומשימות בעקבות תיקון 4 לחוק יחסי ממון", שם ציין כמה סיבות ואפשרויות להגן על זכויות האישה – או מדין נכסי קריירה והעדפה מתקנת לאישה, כי זה נכס לשיטתו, או דיני מזונות או חלוקת לא שווה. אך על פי ההלכה יש תשובה אחרת לכך, והיא – הכתובה או פיצוי, במידה והאישה זכאית לכך.

טענות וסברות שלא לחלק נכסי קריירה ומוניטין אישי

להלן נרכז מגוון טענות וסברות להצדקת העמדה שאין לחלק נכסי קריירה ומוניטין אישי:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

א. כישורים טבעיים הם נכס שהיה קיים טרם הנישואין, והוא מוחרג מהחוק בסעיף 5 (א) (1).

ב. חלוקת מונויטין היא רק לפי סעיף 8 (2) לחוק יחסי ממון, ושם כתוב שחלוקה כזו תבצע רק בנסיבות מיוחדות, וכן כל האמור לעיל באשר לחוק. כמבואר לעיל, לכאורה קיימת סתירה בין סעיף 8 לחוק לסעיף 5. והתשובה היא, שגם בסעיף 8 (2) לחוק לא נאמר שיש לחלק זכויות השתכרות עתידיות, ושזה נכס, אלא רק שניתן להתחשב בכך בחלוקת הרכוש הכללי.

ג. כן יש לבחון – לעיתים צד אחד התפתח כי הוא חרוץ ושאפתן, והשני לא, ולא משום שהשני גידל את הילדים. ועולה מאליה השאלה, איך נקבע שבן הזוג נשאר בבית ולא התפתח אישית משום שלא יכול היה לעבוד, אולי משום שלא רצה לעבוד או התעצל?

ד. על פי ההלכה אין שיעבוד מוחלט של אדם לכל ימי חייו, ופועל יכול לחזור בו. ואם לא נאמר כן, זו שלילת חרותו של אדם. ברם, אם נקבע שיש לחלק מונויטין אישי וקריירה אישית (מתוך צפי שכך ימשיך להתפתח כל ימיו), הרי למעשה הבעל (ככל שהוא זה שפיתח קריירה) הוא למעשה קנין עולם של הצד השני. בארה"ב טענו שזה נגד תיקון 13 לחוקה האמריקאית האוסר עבדות.

ה. מי קבע שאף בעתיד הבעל ישתכר (מה שמכונה שווי של קריירה ומונויטין), אולי יהיה עני או חולה או שלא ישיג את ההתפתחות של הענף בו הוא עוסק וכדומה?

ו. בהתאם לתפיסה כי מונויטין אישי שווה כסף, בעל הזכויות חייב לעבוד באותה עבודה כל ימיו ללא אפשרות להתפטר, להחליף עבודה או לנפוש. וזה לא צודק.

ז. אף חוק יחסי ממון לא מכיר בשותפות מוחלטת, ולכן מחריג מה שקיבל צד אחד ירושה מתנה או פיצוי גוף וכו' (סעיף 5, א, 1-2).

ח. לטעון כיום שהבעל עבד ופיתח את עצמו והאישה הפסידה אפשרות לעבוד, זה לא נכון עובדתית. בחינוך ילדים, האישה עובדת אף בשלה, והילדים גדלים יפה גם לה. כן רוב היום הילדים בבית ספר, ובערב אף הבעל בבית מגדל את הילדים, כך שלשני ההורים קיימת אופציה להתפתח.

ט. כיום ההשקעה בבית נמוכה, לא צריך לכבס בנהר, לקבץ עצים או ללוש. אז גם האישה יכולה לרכוש מקצוע, אם תרצה. כיום אין כבר הגבלה בכך. כיום חלוקת התפקידים בבית בין הבעל לאישה היא די מאוזנת. ברוב הבתים יש כיום שני מפרנסים.

י. באשר לטענה שהבעל פיתח קריירה בזכות העובדה שהאישה היתה בבית – מי קובע כי אם הבעל לא היה נשוי הוא היה מתפרנס פחות. מי קובע שרק בזכות מאמץ האישה הוא התפתח? בהיכל המשפט קשה לקבל שיקול כזה של ספקולציה.

יא. האם במערכת המשפט היינו מאשרים הסכם בין צדדים שכל אחד משעבד את הקריירה שלו לחברו או לאשתו? ודאי שלא. אז מדוע לפרש בדיעבד שזה היה ההסכם בין בני הזוג.

יב. בני זוג יודעים שיתכן והם יתגרשו, לכן מראש כל השקעה נעשית תוך כדי לקיחת הסיכון הקיים.

יג. חלוקת זכויות כספיות אינם קופה סוציאלית וגמילות חסדים לעתיד, אלא נכסים פרי מאמץ משותף, ורק נכסים אלו יתחלקו.

יד. כן עולות השאלות – כיצד ניתן בכלל לחשב מונויטין אישי? מהו היחס שבין החלקים? איזה חלק הוא מכישרון טבעי של בעל הזכויות ואיזה חלק מתרומת בן הזוג? ועוד.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כך שהובאו מגוון הסתייגויות עקרוניות לחלוקת מוניטין אישי ונכסי קריירה בין בני זוג.

נימוק באשר לתיק דנן

בנוסף לכל האמור בפן העקרוני, נעיר באשר לנסיבות תיק דנן – בתיק זה נתנה חוות דעת האקטואר כבר ביום ט' בכסלו תשע"ה (1.12.14) שהוגשה לבית הדין ביום ג' באדר תשע"ה (22.2.15), ולא אושרה בבית הדין במסגרתה איזון נכסי קריירה ומוניטין אישי, כך שעתה, לאחר כשנתיים ימים, אין מקום לפתוח את החלטה הנ"ל שלא הוגש ערעור עליה עד עתה.

בענין זה, ראו אף האמור במסגרת החלטת בית הדין מיום ג' בשבט תשע"ו (13.1.16) (תחת הכותרת "דו"ח האקטואר"):

ממשיכה ומגיבה באת כוח הנתבעת: אנו מסכימים לפעול בחוסר ברירה לפי האופציה השניה, אך גם שם, הבעל צריך להעביר כ-16,000 ש"ח לאישה מיידית, והמועד חלף. יש לעדכן את הסכום על ידי האקטואר אך לא נעמוד על כך.

מגיב בא כוח התובע: מסכימים להעביר סך זה בלי פניה לאקטואר, אך יש להשיב סך זה בהתאם להתחשבות כוללת.

התובע טוען: שילמתי לה כספים מעבר למה שצריך, אך היא פעלה נגדי בהוצאה לפועל.

ובכן, לאחר הפעלת שיקול הדעת והתלבטות בנקודה זו, בית הדין מחליט להמתין עם שחרור הסך הנ"ל עד לחלוקת הדירה וביצוע התחשבות כוללת בין הצדדים, יתכן אף ביחס לסך ההחזר הנטען על ידי התובע ביחס לתיק ההוצאה לפועל.

במידה ובעת ההתחשבות הסופית תבקש הנתבעת לבחון יתרת האיזון העדכנית, תישמר לה הזכות לכך.

כך שבאופן עקרוני הושגה הסכמה באשר לחלוקת הזכויות על פי דו"ח האקטואר, אלא שבית הדין עיכב את שחרור הכספים כאמור, וניתנה לאישה זכות לבחון יתרה מעודכנת בעת מימוש הזכויות, אך ודאי לא פתיחת דו"ח האקטואר ובקשה לאיזון חדש בגין פערי כושר השתכרות.

ונציין אף את טענות האישה באשר לדו"ח האקטואר האמורות במסגרת החלטת בית הדין מיום א' בניסן תשע"ז (28.3.17):

בפנינו תביעה רכושית ולהסדרי שהות.

טוענת באת כוח האישה: יש לחלק את הכספים. סך 16,000 ש"ח היה אמור להתחלק על פי האקטואר, וסך נוסף אמור לקבל החלטה שיפוטית. הכוונה לסעיף 7, 2 לדו"ח האקטואר, הלוואה לרכישת רכב. זה נלקח 4 חודשים טרם היום הקובע. כן נבקש מינוי פקידת סעד. הילדים עברו לגור עם האב, אך הקטן א' (12.5) רוצה לגור עם אמו. הוא כל היום לבד. מרחק מגורים בין ההורים הוא 15 דק' נסיעה. היא עברה בעת מכירת הבית לב. היא תוכל לשוב ולגור בא. הבת החיילת גרה איתה. הילד בן ה-15 גר אצל האב אך רוצה לחזור לאם.

כך שלמעשה הסכימה האישה לחלוקת כספים על פי דו"ח האקטואר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וכך הכריע בית הדין במסגרת ההחלטה הנ"ל:

ובכן, לאחר הפעלת שיקול הדעת, בית הדין מכריע כדלהלן:

א. התובע ישלם לנתבעת סך 16,686 ש"ח בהתאם לאמור בסעיף 2,1 לדו"ח האקטואר, אופציה שניה.

כך שבית הדין כבר אישר במסגרת החלטתו זו את האמור בדו"ח האקטואר, ולא הוגש ערעור מאת התובעת אודות כך עד עתה, כך שהחלטה זו הינה חלוטה.

לאור כל האמור, כולל מכלול השיקולים שהובאו, בקשת התובעת לחלוקת מוניטין אישי ונכסי קריירה של הנתבעת ופסיקת פיצויים בגין פערי כושר השתכרות, נדחית.

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום כ"ב באב התשע"ז (14/08/2017).

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד